

**MAVZU: PEDAGOGIK KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH
YO'LLARI**

Maxammadjonova Muhlisaxon

*Andijon davlat pedagogika instituti magistratura bo'limi, pedagogika ta'lim
yo'nalishi I-kurs I-24-02*

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik kompetensiya tushunchasi, uning tarkibiy qismlari va zamonaviy ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, o'qituvchilarning pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish yo'llari, usullari va zaruriy sharoitlar yoritiladi. Amaliy misollar orqali samarali kompetensiyalarni shakllantirish strategiyalariga ham e'tibor qaratiladi.

Аннотация: В данной статье рассматривается понятие педагогической компетенции, её составляющие и значение в современном образовательном процессе. Также освещаются пути, методы и необходимые условия для развития педагогических компетенций у преподавателей. Особое внимание уделяется стратегиям формирования эффективных компетенций на основе практических примеров.

Abstract: This article analyzes the concept of pedagogical competence, its components, and its significance in the modern educational process. It also explores the ways, methods, and necessary conditions for developing teachers' pedagogical competencies. Particular attention is paid to strategies for forming effective competencies through practical examples.

Kalit so'zlar: pedagogik kompetensiya, o'qituvchi, malaka oshirish, ta'lim texnologiyalari, innovatsion metodlar, kasbiy rivojlanish.

Kirish:

XXI asrda ta'lim tizimining oldida turgan asosiy vazifalardan biri – raqobatbardosh, innovatsion fikrlovchi, ijtimoiy faol shaxslarni tayyorlashdir. Bu vazifani amalga oshirishda o'qituvchining pedagogik kompetensiyasi muhim o'rin egallaydi. Har bir pedagog o'z kasbiga doir chuqur bilim, metodik ko'nikmalar,

psixologik sezgirlik va zamonaviy yondashuvlarga ega bo'lishi lozim. Shu bois, pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish masalasi bugungi kunda dolzarb bo'lib qolmoqda. [1]

Asosiy qism:

1. Pedagogik kompetensiya tushunchasi va uning tarkibi

Pedagogik kompetensiya – bu o'qituvchining o'z kasbiy faoliyatini samarali amalga oshirishga yo'naltirilgan bilim, ko'nikma, munosabat va qadriyatlar majmuasidir. U quyidagi tarkibiy qismlardan iborat: [2]

- **Didaktik kompetensiya** – o'quv jarayonini loyihalash, rejalashtirish va baholash qobiliyati;
- **Metodik kompetensiya** – zamonaviy metod va texnologiyalardan samarali foydalanish;
- **Psixologik-kommunikativ kompetensiya** – o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish, individual yondashuv;
- **Ijtimoiy va axloqiy kompetensiya** – pedagogning kasbiy etika va axloq me'yorlariga sodiqligi;
- **Innovatsion kompetensiya** – yangilikka intilish, ijodiy fikrlash va o'z ustida ishlash qobiliyati.

2. Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish zarurati

Raqobatbardosh ta'lim tizimini shakllantirishda o'qituvchining faolligi va kasbiy salohiyati hal qiluvchi omil hisoblanadi. Yuqori pedagogik kompetensiyaga ega bo'lgan o'qituvchi: [3]

- dars jarayonini samarali boshqara oladi;
- o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga mos yondashadi;
- ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llay oladi;
- doimiy ravishda o'z ustida ishlaydi va o'zini rivojlantiradi.

3. Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish yo'llari

- **Malaka oshirish kurslari va treninglar:** O'qituvchilarni zamonaviy bilim va metodikalar bilan tanishtirishga qaratilgan doimiy kurslar ularning kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. [4]

- **Kuzatuv va tahlil asosidagi refleksiya:** Dars tahlili, o‘z-o‘zini baholash, tajriba almashish orqali pedagog o‘z faoliyatiga tanqidiy qarashni o‘rganadi. [4]
- **Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish:** Raqamli vositalarni qo‘llay olish, masofaviy ta‘lim platformalarida ishlash ko‘nikmalari muhim kompetensiyalardandir. [5]
- **Ilmiy-uslubiy faoliyatda qatnashish:** Ilmiy maqolalar yozish, seminarlar va konferensiyalarda ishtirok etish – o‘qituvchining doimiy o‘shiga turtki bo‘ladi. [1]
- **Mentorlik va jamoaviy hamkorlik:** Tajribali o‘qituvchilar tomonidan yangi pedagoglarga yo‘l-yo‘riq ko‘rsatish orqali kompetensiyalarni amaliy rivojlantirish mumkin. [6]

4. Amaliy tajribalardan misollar

Ba‘zi umumta‘lim maktablarida “Ustoz-shogird” loyihalari asosida mentorlik tizimi yo‘lga qo‘yilgan. Bundan tashqari, ko‘plab hududiy ta‘lim markazlari o‘qituvchilar uchun onlayn va oflayn kurslar tashkil etmoqda. Bu tajribalar pedagogik kompetensiyalarni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. [6]

Xulosa:

Pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish – bu doimiy va uzluksiz jarayondir. Har bir o‘qituvchi o‘z faoliyatida innovatsion yondashuvlardan foydalanishga intilishi, o‘z ustida ishlashi, o‘z bilim va ko‘nikmalarini yangilab borishi zarur. Bu esa nafaqat pedagogning o‘ziga, balki o‘quvchilarning ta‘lim sifatiga ham bevosita ta‘sir qiladi. Yuksak pedagogik kompetensiya – yuksak ta‘lim samaradorligining kafolatidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xolboeva, M. (2021). *Pedagogik mahorat va zamonaviy o‘qituvchining kompetensiyalari*. Toshkent: Ilm Ziyo nashriyoti.
2. Karimov, A., & Jo‘rayev, I. (2020). *Innovatsion pedagogika asoslari*. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Назарова, З.И. (2022). *Развитие профессиональных компетенций учителя в условиях цифрового образования*. Москва: Педагогика.

4. Abdukarimova, D. (2023). “O‘qituvchilarning malaka oshirish tizimini takomillashtirishning dolzarb masalalari.” *Ta’lim va innovatsiyalar* jurnali, 2(1), 45–52.
5. UNESCO. (2019). *ICT Competency Framework for Teachers*.
<https://unesdoc.unesco.org>
6. Shamsieva, N. (2022). “Pedagogik kompetensiyani shakllantirishda amaliy yondashuvlarning roli.” *Zamonaviy ta’lim* jurnali, 1(4), 33–38.